

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY W GMINIE ŻELAZKÓW
NA LATA 2025 - 2027**

ŻELAZKÓW 2024

SPIS TREŚCI

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

II. PODSTAWY PRAWNE DO REALIZACJI PROGRAMU

III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE ŻELAZKÓW

IV. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU

V. CELE PROGRAMU

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

VII. ADRESACI PROGRAMU

VIII. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

IX. MOŻLIWE ZAGROŻENIA, KTÓRE OGRANICZĄ OSIĄGNIĘCIE ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

XI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

XII. UWAGI KOŃCOWE

"...Rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie...."

Konwencja o Prawach Dziecka

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy. Celem głównym programu jest wspieranie rodzin i dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Żelazków, zaspokajanie ich potrzeb, zapewnienie im bezpieczeństwa oraz możliwości rozwoju w środowisku lokalnym poprzez stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Program jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w Gminie Żelazków w latach: 2022 – 2024.

Rodzina jest jednym z najważniejszych ogniw systemu społecznych wartości. O warunkach jej rozwoju decydują działania z zakresu polityki gospodarczej i społecznej. Nie jest możliwe tworzenie nowoczesnego państwa, bez polityki prorodzinnej. Tylko rodzina wydolna wychowawczo tworzy najbardziej ludzki klimat opieki nad dzieckiem. Rodzina jest tym środowiskiem, w którym powstaje nowe życie. Rodzi się w nim i wzrasta istota ludzka podlegająca prawom biologicznym i społecznym, kształtowana przez oddziaływania wychowawcze rodziców. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się prawidłowo rozwijać. To dzięki rodzinom jest możliwy rozwój kolejnych pokoleń. W rodzinie otwieramy się na drugiego człowieka i otaczający nas świat. Tu doświadczamy miłości i poznajemy świat wartości, którymi warto kierować się w życiu. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko czuje się dobrze, bezpiecznie, otoczone miłością jest pewne siebie, ufne wobec rodziców, a także otwarte i ufne wobec innych ludzi, zachowuje się przy tym swobodnie jest aktywne i wytrwałe w działaniu. Z uwagi na tak doniosłą rolę rodzina obejmowana jest szczególną troską i ochroną przez państwo. Szczególnie istotny jest ten problem w odniesieniu do dzieci i młodzieży ze środowisk ubogich, bezrobotnych, rodzin wielodzietnych, osób samotnie wychowujących dzieci, rodzin niewydolnych wychowawczo, rozbitych, uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Często jednak zdarza się, że mimo starań i zaangażowania owych podmiotów, nie zawsze udaje się w pełni utrzymać funkcjonalność rodzin na właściwym poziomie. Niepokoi przy tym fakt odnotowywanego rokrocznie wzrostu ilości rodzin dysfunkcyjnych, które nie są dla dziecka właściwym środowiskiem opiekuńczo-wychowawczym. Wielu rodziców z różnych przyczyn (alkoholizm, niezaradność, niepełnosprawność, ubóstwo, przemoc itp.) nie chce, nie może, albo też nie potrafi wywiązywać się z rodzicielskich obowiązków. Zdarza się również, że dzieci w tych rodzinach są ofiarami przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej. W sytuacji, gdy rodzina staje się niewydolna i nie wypełnia swoich podstawowych funkcji, kiedy bardziej niż wsparciem jest dla dziecka zagrożeniem, konieczne staje się jego odizolowanie od rodziców. Dzieje się tak wówczas, kiedy pomimo zastosowania wszelkich możliwych form pomocy, dobro dziecka wciąż jest zagrożone. W sytuacji zastosowania

ostatecznego środka, jakim jest odebranie dziecka, konieczne jest zapewnienie mu właściwej opieki poza domem rodzinnym. Taką szansą na stworzenie optymalnych warunków jest rodzinna opieka zastępcza. Rozwój i wspieranie różnych form rodzinnej opieki zastępczej jako namiastki rodziny nadal, bowiem uchodzi za formę zdecydowanie bardziej przyjazną dziecku niż formy instytucjonalne. Dziecko według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W kodeksie karnym osobę do ukończenia 17 roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13 roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat. Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18 roku życia (jedynie odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletniości tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

Bardzo ważne jest zatem, aby wszystkie podmioty i instytucje uczestniczyły w procesie wspierania rodziny. Do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych mają prawo rodziny w trudnej sytuacji materialnej i społecznej zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Występujące w rodzinie problemy są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodziny.

Do zadań własnych gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,

- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Jednostką organizacyjną pomocy społecznej realizującą zadania w zakresie pomocy rodzinom, wspierania rodziny i dziecka, systemu pieczy zastępczej na poziomie gminy Żelazków jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie. Podstawowym zadaniem jest umożliwienie rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Organizowanie i wykonywanie zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej poprzez ich rozpoznawanie i udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej, i usługowej odbywa się przy współdziałaniu osób korzystających z pomocy. Zdaniem Ośrodka jest także praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa. Powyższe działania wzmocnione mogą być również przez rodziny wspierające. Rodzina w kryzysie może skorzystać, przy wypełnianiu funkcji opiekuńczych, wychowawczych i społecznych ze wsparcia ze strony innej rodziny ze środowiska lokalnego. Tak więc pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rolą rodziny wspierającej będzie pomoc rodzinie w prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów zawodowych i społecznych oraz przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością ze strony rodziny.

II. PODSTAWY PRAWNE DO REALIZACJI PROGRAMU

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 ze zm.).

2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.).

3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673).

4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i Pr

zeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151).

5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939).

6. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żelazków na lata 2021 - 2030.

III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE ŻELAZKÓW

Gminę Żelazków na koniec roku 2023 zamieszkiwało 9 416 stałych mieszkańców. Grupę w ilości 4 811 osób stanowiły kobiety a 4 605 mężczyźni. W stosunku do roku 2022 liczba ludności spadła o 34 osoby. Wśród mieszkańców gminy Żelazków grupę 1 784 (w 2022 r.) osób stanowią dzieci w wieku 0 do 17 lat.

W roku 2022 zostało zawartych 60 małżeństw, a w 2023 r. 53 małżeństwa, a zostało rozwiązanych przez rozwód w roku 2022 - 26, w 2023 - 28.

w roku 2022 zarejestrowano urodzeń - 68

w roku 2023 - 73 urodzenia.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy znajduje się 7 szkół publicznych, tj.: Zespół Szkół w Żelazkowie, Zespół Szkolno - Przedszkolny w Russowie, Zespół Szkolno - Przedszkolny w Kokaninie, Zespół Szkolno - Przedszkolny w Dębem, Szkoła Podstawowa w Goliszewie, Szkoła Podstawowa w Skarszewie, Szkoła Podstawowa w Biernatkach, 4 przedszkola publiczne: w Żelazkowie, Kokaninie, Russowie i Dębem oraz oddziały przedszkolne, 1 Przedszkole Niepubliczne MIŚ i LALA dysponujące ok. 100 miejscami oraz 1 Klub Maluszka dysponujący 16 miejscami w miejscowości Szosa Turecka, 10 świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży w tym: 7 przyszkolnych i 3 pozaszkolne. W Żelazkowie funkcjonuje obiekt sportowy „ORLIK”, 2 kluby sportowe GKS Victoria Skarszew oraz KS Sparta Russów.

Ponadto działa jedna biblioteka publiczna w Żelazkowie oraz dwie filie w Kokaninie, Skarszewie, Gminny Ośrodek Kultury, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Żelazków wynosiła 92 osoby, w tym 50 stanowiły kobiety, 42 mężczyźni.

IV. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Pracownicy socjalni jak również asystent rodziny w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z wieloma problemami. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby rodzin i przebywających w nich osób, objętych przez Ośrodek wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2022 - 2023.

Tabela 1. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w latach 2022 – 2023

ROK	2022	2023
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	96	79
Liczba rodzin	79	64
Liczba osób w rodzinach	151	123
Kwota świadczeń w zł	262 115	266 720

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Spośród osób obejmowanych pomocą przez tut. Ośrodek należy stwierdzić, że zmniejsza się liczba osób i rodzin korzystających z pomocy. Powyższe jest spowodowane mniejszą liczbą składanych wniosków przez rodziny o pomoc finansową a otrzymywaniem świadczenia 500+ a od 2024 r. 800+.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat typów rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2022 - 2023.

Tabela 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2022 - 2023

Typy rodzin	Liczba rodzin 2022 r.	Liczba rodzin 2023 r.	Liczba osób w rodzinach 2022 r.	Liczba osób w rodzinach 2023 r.
rodziny ogółem o liczbie osób:	202*	136	396*	284
1	108	69	108	69
2	42	23	84	46
3	17	22	51	66
4	27	10	108	40
5	5	9	25	45
6 i więcej	3	3	20	18
W tym: rodziny z dziećmi ogółem O liczbie dzieci:	44	41	170	148
1	11	19	34	53
2	25	13	95	49
3	7	7	35	34
4	0	1	0	6
5	1	1	6	6
6	0	0	0	0

7 i więcej	0	0	0	0
rodziny niepełne ogółem o liczbie dzieci:	7	9	22	37
1	3	3	6	12
2	2	5	6	21
3	1	1	4	4
4 i więcej	1	0	6	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie.

Analiza struktury rodzin objętych pomocą społeczną wykazała, że najliczniejszą grupę stanowiły: osoby samotne, rodziny dwuosobowe i czterosobowe.

W przypadku rodzin z dziećmi największe grupy w latach 2022 - 2023 stanowiły te z jednym bądź dwojgiem dzieci.

Jeśli chodzi o rodziny niepełne najliczniejsze były rodziny posiadające jedno dziecko lub dwoje dzieci.

Najczęstsze powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2022 - 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Najczęstsze powody przyznania pomocy w latach 2022 - 2023

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Liczba rodzin 2022r.	Liczba rodzin 2023r.	Liczba osób w rodzinach 2022 r.	Liczba osób w rodzinach 2023 r.
Ubóstwo	43	35	65	56
Sieroctwo	0	0	0	0
Bezdomność	1	0	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	1	1	2	5
Bezrobocie	9	9	18	22
Niepełnosprawność	41	38	58	52
Długotrwała lub ciężka choroba	23	19	35	38
Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	6	6	23	29
Przemoc w rodzinie	1	4	2	24
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0
Alkoholizm	6	5	14	12
Narkomania	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do	1	0	1	0

życia po zwolnieniu z zakładu karnego				
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	6	0	19	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	19	0	51	0

Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Analizując przyczyny przyznawania świadczeń z pomocy społecznej stwierdzić należy, że głównymi powodami przyznawania pomocy były niski status materialny klientów.

Do istotnych przyczyn udzielania przez Ośrodek wsparcia należały problemy niepełnosprawności, długotrwałej choroby, potrzeby ochrony macierzyństwa, alkoholizmu oraz bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Bezradność oznacza brak umiejętności sprawowania opieki nad dziećmi, brak kompetencji wychowawczych, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego. Podejmowanie działań na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi jest traktowane przez służby socjalne priorytetowo, gdyż dotyczy najmłodszych mieszkańców gminy, dzieci.

Ponadto powodem udzielania pomocy w roku 2022 dla rodzin było zdarzenie losowe oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna do której doszło na skutek silnego wiatru i burzy w dniu 17 lutego 2022 r. Żywioł uszkodził i zerwał dachy na budynkach mieszkalnych i gospodarczych. Na realizację zasiłków celowych dla 19 osób i rodzin (26 świadczeń), które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej wydatkowano kwotę 300 375,00 zł - zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

W latach 2022 - 2023 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była pomoc finansowa świadczona w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności. Istotną rolę w pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej odgrywa również praca socjalna czyli działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest bez względu na posiadany dochód, prowadzona jest w oparciu o dokonanie przez pracownika socjalnego diagnozy sytuacji w rodzinie. Aby uzyskać lepsze

efekty oddziaływań pracownik socjalny z osobą ubiegającą się o pomoc zawiera kontrakt socjalny czyli pisemną umowę określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Tabela 4. Praca socjalna i kontrakt socjalny w gminie w roku 2022 i 2023

Liczba rodzin objętych pracą socjalną	166	106
Liczba osób, z którymi został zawarty kontrakt socjalny	2	1

Ważną rolę oprócz pomocy finansowej odgrywa również pomoc w zakresie dożywiania dzieci w szkole, pomoc rzeczowa.

Z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

- w 2022 r. 57 osób, z posiłku 29 osób, w tym 29 dzieci, koszt programu „Posiłek w szkole i w domu” ogółem stanowił kwotę 46 594 zł, z tego: środki własne 18 638 zł, dotacja 27 956 zł,
- w 2023 r. 57 osób, z posiłku 21 osób, w tym 21 dzieci, koszt programu „Posiłek w szkole i w domu” ogółem stanowił kwotę 50 668 zł z tego: środki własne 20 267 zł, dotacja 30 401 zł.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie realizuje zadania wynikające z rządowego programu dla rodzin wielodzietnych - Karta Dużej Rodziny, mające na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej, umacnianie oraz wspieranie rodziny, zwiększenie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych. Karta Dużej Rodziny przysługuje niezależnie od uzyskiwanych dochodów rodzinom mającym na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. Zapewnia jej posiadaczom uprawnienia polegające na korzystniejszym od ogólnie obowiązującego dostępie do towarów, usług lub innych form działalności nieograniczonych terytorialnie. Od stycznia 2018 r. Karta Dużej Rodziny stała się bardziej atrakcyjna z uwagi na wprowadzenie dokumentu w formie aplikacji na smartfonie. Aplikacja pozwala łatwiej i szybciej wyszukać interesujące zniżki oraz poinformuje o nowych ofertach. Plastikowa karta pozostaje w obiegu. Posiadacze Karty mogą korzystać z obu form alternatywnie. W roku 2019 dzięki nowelizacji dotychczasowych przepisów uprawnienie do Karty Dużej Rodziny zyskali wszyscy rodzice, którzy kiedykolwiek posiadali na utrzymaniu co najmniej trójkę dzieci.

W roku 2022 wnioski o Kartę Dużej Rodziny złożyło 78 rodzin i osobom w tych rodzinach wydano 173 karty, 5 przedłużeń karty, 2 uzupełnienia składu rodziny i 3 duplikaty, natomiast w roku 2023 - 88 rodzin i wydano 187 kart, 5 duplikatów karty, 1 uzupełnienie składu rodziny, 1 przedłużenie karty, 1 zmiana nazwiska.

W roku 2022 i 2023 r. rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialno – bytowej korzystały i nadal korzystają ze wsparcia w postaci produktów żywnościowych. Od miesiąca sierpnia 2015 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie uczestniczy w realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (PO PŻ) realizowanego w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Ogółem do udziału w programie w roku 2022 i 2023 wydano 20 skierowań, z których skorzystało 39 osób.

W ramach realizowanych zadań Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie przyznaje świadczenia rodzinne. Świadczeniami rodzinnymi są:

1. zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
2. świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
3. zapomoga wypłaca przez gminy, na podstawie art. 22a;
4. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.;
5. świadczenie rodzicielskie.

Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2022 - 2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Świadczenia rodzinne wypłacane w latach 2022 - 2023

Rodzaj świadczenia		
	2022r.	2023r.
Zasiłek rodzinny	4 159	3 564
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka	15	33
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	127	89
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka	70	128
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	512	473
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	228	1654
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	579	558
Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	640	570
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	39	38
Świadczenie pielęgnacyjne	608	774
Specjalny zasiłek opiekuńczy	19	10
Zasiłek pielęgnacyjny	2535	2666
Świadczenie rodzicielskie	115	80
Kwota ogółem	2 643 619,23	3 176 631,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Najczęściej wypłacano zasiłek rodziny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotną formę wsparcia stanowił też zasiłek pielęgnacyjny, który służy częściowemu pokryciu wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do często przyznawanych świadczeń należały dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania i rozpoczęcia roku szkolnego. Z powyższego zestawienia ponadto wynika, że w roku 2023 odnotowano spadek liczby rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego. Można stwierdzić, że jest to związane z niskim progiem dochodowym uprawniającym do tego świadczenia, corocznym wzrostem kwoty najniższego wynagrodzenia za pracę oraz migracją ludności poza granice kraju.

Znacznie wzrosła liczba świadczeń pielęgnacyjnych, które przysługują osobom, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Kolejną formą wsparcia świadczoną rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z powodu niemożności wyegzekwowania alimentów stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Świadczenia alimentacyjne wypłacane w latach 2022 - 2023 przedstawia poniższa tabela

Tabela 6. Świadczenia alimentacyjne wypłacane w latach 2022 - 2023

ROK	2022	2023
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	28 (w tym 35 osób uprawnionych)	23 (w tym 31 osób uprawnionych)
Liczba wypłaconych świadczeń alimentacyjnych	341	294
Kwota	153 288,78	132 150,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych w latach 2022 - 2023 utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Z myślą o poprawie sytuacji materialnej polskich rodzin oraz stworzeniu warunków ułatwiających podejmowanie decyzji o powiększeniu rodziny 1 kwietnia 2016 r. został wprowadzony program „Rodzina 500+”. Program „Rodzina 500+” to 500 zł miesięcznie na każde dziecko niezależnie od dochodu. Świadczenie wychowawcze nie jest liczone do dochodu przy ustalaniu prawa do świadczeń z innych systemów wsparcia i nie jest opodatkowane.

Świadczenia wychowawcze wypłacane w latach 2022 - 2023 przedstawia poniższa tabela

Tabela 7. Świadczenia wychowawcze wypłacone w latach 2022 - 2023

ROK	2022	2023
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie wychowawcze	1 106	3
Liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych	9 052	45
Kwota	4 511 632,34	14 863,61

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Od dnia 1 czerwca 2022 r. postępowanie w sprawie świadczenia wychowawczego prowadzi oraz świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Nadal w przypadku wniosków realizowanych w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego złożonych do dnia 31 maja 2022 r. wypłaty świadczenia dokonuje organ gminy.

W roku 2016 po uchwaleniu ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin został wprowadzony program „Za życiem”. Jest to kompleksowa oferta wsparcia dla rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci. Program „Za życiem” obejmuje m.in.:

- zapewnienie wszechstronnej opieki nad kobietą i dzieckiem w czasie ciąży i po porodzie,
- pomoc w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
- dostęp do usług koordynacyjno-opiekuńczo-rehabilitacyjnych,
- a także specjalistyczne poradnictwo i pomoc asystentów rodziny.

W ramach programu „Za życiem” przewidziano dodatkowe jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tysięcy złotych. Przysługuje ono rodzinie w przypadku narodzin dziecka

z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu. W wyniku uchwalenia ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin oraz programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” nowe uprawnienia zyskali asystenci rodziny. Stali się oni odpowiedzialni za koordynację poradnictwa dla kobiet w ciąży i po urodzeniu dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, jak również dla rodzin tych kobiet. W roku 2022 żadnej rodzinie nie wypłacono świadczenia z uwagi na brak wniosków, a w 2023 r. wypłacono 2 świadczenia na kwotę 8 000,00 zł.

Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zadania zlecone) w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela:

Tabela 8. Wydatki w dziale 852 i 855 w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela:

ROK	2022	2023
Wydatki ogółem w tym	18 944 511,20	5 916 866,85
finansowane z dotacji celowej	16 621 904,43	4 025 122,47
Ze środków własnych gminy	1 740 094,47	1 891 744,38

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Poziom wydatków w roku 2023 stosunku do roku 2022 uległ zmniejszeniu. Jest to spowodowane tym, że w 2022 r. GOPS realizował nowe świadczenia takie jak: dodatek węglowy, dodatek dla gospodarstw domowych, dodatek osłonowy, usuwanie skutków klęsk żywiołowych. Najwięcej środków finansowych wydawkowano na następujące pozycje budżetowe: rodzina, pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i pomoc społeczna, a w roku 2023: rodzina, pomoc społeczna i ochrona zdrowia.

Wśród form pomocy udzielanych przez Ośrodek dla rodziny są również dodatki mieszkaniowe. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach.

Tabela 9. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2022 - 2023

2022 r. 2023 r.

Liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	3	3
Liczba przyznanych świadczeń	24	23
Kwota przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	5 589,00	3 277,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Na przestrzeni ostatnich lat liczba przyznawanych dodatków mieszkaniowych ulega zmniejszeniu. Rodziny nie składają wniosków o przyznanie dodatków mieszkaniowych.

W roku 2022 dla rodzin zamieszkujących na terenie gminy Żelazków Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie wypłacał **dodatek osłonowy**:

który przysługuje osobie w gospodarstwie domowym jednoosobowym, w którym wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu w rozumieniu ustawy o świadczeniach rodzinnych nie przekracza kwoty 2100 zł, oraz w gospodarstwie domowym wieloosobowym, w którym wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty 1500 zł na osobę. Kwota dofinansowania uzależniona jest od ilości osób w gospodarstwie domowym.

Tabela 10. Dodatki osłonowe przyznane w gminie w roku 2022

2022 r.

Liczba rodzin, którym przyznano dodatek osłonowy	1 318
Liczba przyznanych świadczeń	1 718
Kwota przyznanych dodatków osłonowych (w zł)	980 463,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Dodatek osłonowy również jest wypłacany w roku 2024.

- **dodatek węglowy**, który zgodnie z przepisem art. 2 ust. 1 i ust. 2 ustawy o dodatku węglowym, przysługuje osobie w gospodarstwie domowym w przypadku, gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominiek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane paliwami stałymi, wpisane lub zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w art. 27a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz. U. z 2022 r. poz. 438, 1561 i 1576), do dnia 11 sierpnia 2022 r. albo po tym dniu – w przypadku głównych źródeł ogrzewania wpisanych lub zgłoszonych po raz pierwszy do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o których mowa w art. 27g ust. 1 tej ustawy. Przez gospodarstwo domowe, o którym w ust. 1, rozumie się: osobę fizyczną oraz osoby z nią

spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie z nią zamieszkujące i gospodarujące (gospodarstwo domowe wieloosobowe)

Tabela 11. Dodatki węglowe przyznane w gminie w roku 2022

2022 r.

Liczba rodzin, którym przyznano dodatek węglowy	2 106
Kwota przyznanych dodatków węglowych (w zł)	6 318 000,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie.

- **dodatek dla gospodarstw domowych**, który zgodnie z przepisem art. 24 ust. 1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw, przysługuje osobie w gospodarstwie domowym w przypadku, gdy głównym źródłem ciepła gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, albo piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane peletem drzewnym, drewnem kawałkowym lub innym rodzajem biomasy, albo kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG, albo kocioł olejowy zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w art. 27a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz. U. z 2022 r. poz. 438, 1561, 1576 i 1967), do dnia 11 sierpnia 2022 r. albo po tym dniu - w przypadku głównych źródeł ogrzewania zgłoszonych lub wpisanych po raz pierwszy do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o których mowa w art. 27g ust. 1 tej ustawy

Tabela 12. Dodatki dla gospodarstw domowych przyznane w gminie w roku 2022

2022 r.

Liczba rodzin, którym przyznano dodatek dla gospodarstw domowych	140
Kwota przyznanych dodatków dla gospodarstw domowych (w zł)	302 500,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie.

- **świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy**

Na podstawie art. 13 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa każdemu podmiotowi, w szczególności osobie fizycznej prowadzącej gospodarstwo domowe, który zapewnił zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, przyznawano na jego wniosek, świadczenie pieniężne z tego tytułu nie dłużej niż za okres 120 dni.

Tabela 13. Świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy.

2022 r.

Liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne	128
Kwota przyznanych świadczeń dla 299 obywateli Ukrainy	619 400,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie.

Natomiast w roku 2023 wypłacano rodzinom:

- dodatek elektryczny, który zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej przysługuje odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwie domowym, w przypadku gdy główne źródło ogrzewania jest zasilane energią elektryczną, i źródło to zostało zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków. Kwota dodatku elektrycznego wynosi 1000,00 zł., a w przypadku gdy zużycie energii elektrycznej wynosiło więcej niż 5 MWh 1500,00 zł.

Tabela 14.

2023 r.

Liczba osób, którym przyznano dodatek elektryczny	18
Kwota wypłaconych świadczeń	22 000,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie.

- refundacja podatku VAT za gaz ziemny przysługuje osobie korzystającej z ogrzewania gazowego w gospodarstwie jednoosobowym, gdy wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza 2100 zł, w gospodarstwie domowym wieloosobowym, gdy wysokość dochodu nie przekracza kwoty 1500,00 zł. Refundacja podatku VAT jest realizowana również w 2024 r.

Tabela 15.

Liczba osób, którym przyznano refundację podatku VAT	24
Kwota wypłaconych świadczeń	8 895,40

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie.

Kolejną formą wsparcia stosowaną w pomocy społecznej jest przydzielenie rodzinie asystenta. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc ta realizowana jest poprzez działania asystenta rodziny. Adresatami wsparcia asystenta rodziny są rodziny, które mają trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Dodatkowo posiadają one wiele innych sprzężonych problemów oraz zazwyczaj długotrwale pozostają w systemie pomocy społecznej. Do wielu problemów tych rodzin, oprócz trudności opiekuńczo - wychowawczych, należą ponadto: problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego, bezrobocie, ubóstwo, nadużywanie alkoholu, przemoc, długotrwała choroba, niepełnosprawność. Praca asystenta powinna (między innymi) przekształcać klientów pod kątem konstruktywnego korzystania z posiadanych umiejętności, zdolności, kwalifikacji. Asystent ułatwia rodzicom wypełnianie ról społecznych aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, rolą asystenta są działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kierownik ośrodka pomocy społecznej zleca przeprowadzenie w tej rodzinie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jeżeli rodzinny wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności, kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela rodzinie asystenta rodziny. Przy zlecaniu asystentowi rodziny pracy z daną rodziną, brany jest pod uwagę głównie zakres pomocy, jaki powinien zostać udzielony danej rodzinie. Z ustawy wynika ponadto, że asystent rodziny powinien swą pracę prowadzić za zgodą i przy aktywnym udziale rodziny oraz pobudzać ją do aktywnego współdziałania. Praca z rodziną powinna być organizowana lub kontynuowana również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Miejscem prowadzenia pracy z rodziną jest miejsce jej zamieszkania lub miejsce przez nią wskazane.

Do funkcji asystenta rodziny zalicza się:

1. funkcję wsparcia psychiczno - emocjonalnego,
2. diagnostyczno - monitorującą,
3. opiekuńczą, doradczą, mediacyjną, wychowawczą,
4. motywującą - aktywizującą,
5. koordynacji działań skierowanych na rodzinę.

Asystent rodziny w realizowaniu swoich zadań współpracuje m.in. z pracownikiem socjalnym, aby uzyskać jak najwięcej informacji o działaniach podejmowanych na rzecz rodziny przed podjęciem asysty oraz o efektach tych działań, spotyka się jak najczęściej jest to możliwe w celu wymiany informacji o rodzinie, postępach w działaniu, problemach które identyfikuje asystent itp., uzgadnia wspólne stanowiska w sprawach motywowania i dyscyplinowania rodziny lub poszczególnych jej członków. W ramach współpracy z kuratorem sądowym/kuratorem społecznym obiektywnie ocenia sytuację rodziny w przekazywanych do kierownika a potem do sądu opiniach o rodzinie, zachęca do wspólnych wizyt w rodzinie, uzgadnia treść ustaleń o rodzinie, jakie kurator przekaze sądowni. Wykonując swoje zadania asystent we współpracy z przedstawicielami szkoły musi wiedzieć: do jakiej szkoły, przedszkola chodzą dzieci, czy dzieci mają jakieś problemy z nauką, rówieśnikami, wspiera rodziców w rozwiązywaniu problemów szkolnych i rozwojowych.

Tabela 16. Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2022 - 2023

ROK	2022 r.	2023 r.
Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	1	1
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	14	18
Liczba dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny	34	40

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, która pozwala im być samodzielnym oraz tak wypełniać role rodzica, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Prowadzona przez asystenta rodziny praca przyczynia się do poprawy sytuacji materialnej, mieszkaniowej rodzin, załatwiania spraw urzędowych, podjęcia terapii psychologicznej, logopedycznej, znalezienia pracy zarobkowej, utrzymania abstynencji alkoholowej.

Prowadzona przez asystenta rodziny praca spowodowała, że w latach 2022 - 2023 usamodzielnili się 3 rodziny i zakończyły z asystentem rodziny współpracę.

Tabela 17. Rodziny, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny

ROK	2022 r.	2023 r.
Liczba rodzin	3	3

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Asystent rodziny spotyka się z rodziną w domu rodzinnym oraz czasem towarzyszy członkom rodziny do instytucji. Asystent rodziny prowadzi dokumentację, planuje z rodziną, co i jak zrobić oraz pisze sprawozdania z wykonanych działań. Współpracuje z innymi pracownikami różnych instytucji pracującymi z rodziną dla dobra całej rodziny, a przede wszystkim, aby dzieci czuły się dobrze i bezpiecznie w rodzinie.

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych rodzina może zostać również objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Z rodziną wspierającą wójt gminy zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy. Żadna z rodzin nie była objęta wsparciem rodziny wspierającej.

W przypadkach stwierdzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie rażących zaniedbań opieki nad dzieckiem, braku współpracy ze strony rodziców z asystentem rodziny Ośrodek zawiadamia o powyższym policję i Sąd Rejonowy w Kaliszu Wydział Rodzinny i Nieletnich. Występuje do Sądu o ustanowienie dla rodziny nadzoru kuratora i ściśle z kuratorami współpracuje. Ponadto dla dobra rodzin występuje także z prośbą do Rodzinnego Ośrodka Diagnostyczno - Konsultacyjnego przy Sądzie Rejonowym z wnioskami o badania.

W roku 2022 nadzorem kuratora Sądu Rejonowego w Kaliszu objętych było - 14 rodzin, w których wychowuje się 44 dzieci, w roku 2023 - 12 rodzin 25 dzieci. Na terenie gminy Żelazków nie ma Domu Dziecka lub Rodzinnego Domu Dziecka stąd: - 5 dzieci w roku 2019 i 2020 na podstawie postanowienia Sądu przebywało w pieczy zastępczej poza gminą Żelazków tj. 4 dzieci przebywało w Rodzinnym Domu Dziecka w Brzezinach, 1 dziecko w Domu Dziecka w Liskowie,

Na terenie gminy Żelazków funkcjonują także spokrewnione z dzieckiem, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze.

Tabela 18. Liczba rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci

ROK	Liczba rodzin zastępczych zam. na terenie Gminy Żelazków	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych
2022	6	10
2023	6	11

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie i PCPR w Kaliszu.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki w wysokości:

- 1) 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki w wysokości:

- 1) 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 2) 30 % w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 3) 50 % w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Odpłatność gminy dotyczy dzieci umieszczonych w powyższych placówkach od roku 2012 z chwilą wejścia w życie ustawy. W roku 2022 Ośrodek ponosił koszty odpłatności za pobyt 10 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, w roku 2023 za pobyt 11 dzieci w rodzinach zastępczych.

Ważnym elementem systemu wspierania rodziny jest system stypendialny. Urząd Gminy w Żelazkowie przyznaje stypendium socjalne – jest to świadczenie przydzielane uczniom szkoły średniej i szkoły podstawowej znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej na pokrycie wydatków związanych z edukacją. Należą do nich: zajęcia dydaktyczne, językowe, artystyczne, sprzęt komputerowy, wyposażenie ucznia, podręczniki, odzież sportowa, internet i wiele innych. W roku 2022 ze stypendium skorzystało 15 dzieci (8 rodzin) na kwotę 7 936,00 zł, a w roku 2023 - 9 dzieci (5 rodzin) na kwotę 3 670,40 zł.

- stypendium za wybitne osiągnięcia naukowe, sportowe, artystyczne, w pierwszym semestrze 2022 r. z pomocy skorzystało 127 stypendystów na kwotę 36 050,00 zł, a w drugim semestrze 157 stypendystów na kwotę 39 200,00 zł, w pierwszym semestrze 2023 r. z pomocy skorzystało 94 stypendystów na kwotę 33 400,00 zł, a w drugim semestrze 125 stypendystów na kwotę 42 300,00 zł.

W ramach upowszechniania wśród mieszkańców i wspierania sportu Gmina Żelazków przeznaczyła z budżetu gminy w 2023 r. 400 tysięcy złotych na dofinansowanie klubów sportowych GKS Victoria Skarszew oraz KS Sparta Russów (to jest dotowanie klubów sportowych, utrzymanie i inwestycje na obiektach sportowych). W ciągu roku kluby sportowe otrzymują też dotacje w ramach realizacji zadań publicznych oraz z ramienia uchwały o sporcie.

W GKS Victoria Skarszew trenuje 119 młodych piłkarzy.
W KS Sparta Russów trenuje 22 młodych piłkarzy oraz 29 seniorów.

Ponadto gmina Żelazków corocznie w okresie wakacji organizuje wypoczynek w formie kolonijnej dla dzieci i młodzieży z terenu gminy. Rodzice pokrywają koszty wypoczynku jedynie w 50 %, natomiast dzieci z rodzin najbiedniejszych i z problemem alkoholowym mają możliwość udziału w koloniach bezpłatnie.

Dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej cieszą się przedsięwzięcia organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury w Żelazkowie takie jak: Dzień Kobiet, Dzień Dziecka, dożynki parafialno – gminne, biesiady kukurydziano – pyrczane, spotkania wigilijne i noworoczne, gminny konkurs piosenki, którego głównym celem jest wyłonienie utalentowanych dzieci i młodzieży oraz zachęcanie jej do pracy twórczej w zakresie muzyki, popularyzacja dorobku artystycznego solistów dziecięcych i młodzieżowych, prezentacja i promocja młodych wykonawców, rozwijanie zdolności wokalnych, wymiana pomysłów, doświadczeń w zakresie upowszechniania śpiewu wśród dzieci i młodzieży, kształtowanie umiejętności współzawodnictwa, integracja uczniów z naszej gminy oraz Bibliotekę Publiczną Gminy Żelazków, która organizuje spotkania z ciekawymi ludźmi takimi jak: Stanisław Małyszko, dr Justyna Leszka, Teresa Nietyksza, wystawy malarskie, bożonarodzeniowe, mikołajki, andrzejki, dzień kobiet z profilaktyką raka piersi, narodowe czytanie, kampanie Mała Książka – Wielki Człowiek, ferie dla dzieci itp.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom z terenu gminy Żelazków, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie w ramach świadczonych form pomocy, wprowadził pogotowie pomocy dla dzieci doświadczających przemocy. Pod numerem telefonu przyjmowane są zgłoszenia dotyczące problemów funkcjonowania rodziny,

udzielane są porady jak się zachować i kogo powiadomić gdy podejrzewamy, że dziecko w naszym otoczeniu jest krzywdzone.

Ponadto gmina Żelazków podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowanie za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Na podstawie analizy zjawiska przemocy stwierdzić należy, że na terenie gminy Żelazków zmienia się świadomość społeczna w zakresie zgłaszania przemocy. Osoby dotknięte przemocą częściej informują o tym fakcie instytucje właściwe ze względu na pomoc osobom dotkniętym przemocą. Przemoc domowa występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

Na terenie Gminy Żelazków podejmowane są działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. W gminie Żelazków został powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Żelazków Nr 108/2023 z dnia 15 września 2023 r. ze zm. zespół interdyscyplinarny. W jego skład wchodzi przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, kościoła, sądu, prokuratury. Zadaniem Zespołu jest realizacja działań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej a także koordynacja działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w jego skład oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w szczególności poprzez: diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym, inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom, inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową, opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających

na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, w rodzinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej został przyjęty do realizacji Uchwałą nr XXV/192/2020 Rady Gminy Żelazków z dnia 16 grudnia 2020 r. na lata 2021 – 2025 ze zm.

Osoby i rodziny zamieszkałe na terenie gminy Żelazków mogą korzystać z pomocy przedstawicieli zespołu interdyscyplinarnego w siedzibie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie. Obsługę organizacyjno – techniczną i finansową zespołu interdyscyplinarnego zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie.

Rodziny, które trafiły do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie ze względu na uruchomioną procedurę Niebieskie Karty przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19 .

Rok	2022	2023
Liczba rodzin objętych programem	11	14
w tym nowych rodzin, które po raz pierwszy pojawiły się w Ośrodku	4	4
Liczba rodzin z dziećmi objętych programem	4	5
w tym nowych rodzin z dziećmi	2	4

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Tabela 20. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”

Rok	2022	2023
Liczba założonych „Niebieskich Kart”	7	7
Liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego	5	7
Liczba pracujących z rodziną grup roboczych	11	13
Liczba spotkań grup roboczych	29	51

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie

Na podstawie powyższych danych należy stwierdzić niepokojące zjawisko występowania w rodzinach przemocy domowej. W roku 2023 zostały wprowadzone duże

zmiany prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy począwszy od zmiany nazewnictwa (przemoc w rodzinie zamieniona na przemoc domową) i skreślenia preambuły z ustawy, poprzez zmianę definicji przemocy oraz wprowadzenie nowych definicji osoby doznającej przemocy domowej i stosującej przemoc domową, aż po nadanie zespołom interdyscyplinarnych uprawnienia kierowania osób stosujących przemoc domową do programów korekcyjno - edukacyjnych lub psychologiczno - terapeutycznych. Poszerzono również uprawnienia Policji i Żandarmerii Wojskowej w zakresie zapewnienia osobom doznającym przemocy domowej bezpieczeństwa poprzez zastosowanie czternastodniowego zakazu kontaktu i zakazu zbliżania do osoby doznającej przemocy domowej oraz zakazu przebywania w określonych miejscach przez osobę stosującą przemoc domową. Dodatkowe zmiany wprowadzone do procedury karnej oraz prawa karnego mają na celu zwiększenie ochrony przed przemocą oraz zminimalizowania niebezpieczeństwa.

Do zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową, zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia, zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej. W ramach powyższego zadania asystent rodziny, pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie oraz członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, sukcesywnie podnoszą swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach zawodowych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Zdobyta wiedza umożliwia zdiagnozowanie problemu w rodzinie oraz udzielenie niezwłocznej i kompleksowej pomocy oraz wsparcia osobom, doznającym przemocy domowej.

Występowanie przemocy w rodzinie powoduje liczne straty na wielu poziomach życia rodzinnego, stąd zasadnym jest udzielanie kompleksowej informacji. Z uwagi na powyższe członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żelazkowie prowadzą dystrybucję ulotek informacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej oraz dostępnych form i punktów udzielających wsparcia dla osób i rodzin doznających przemocy domowej. W ulotkach zamieszczone są adresy i numery telefonów instytucji świadczących pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie pomaga również rodzinom w których występuje problem alkoholowy. W pracy socjalnej z tymi osobami i rodzinami, kieruje swoje starania na motywowanie osób z problemem alkoholowym do poddania się terapii i długofalowego leczenia uzależnienia. Osobom z problemem alkoholowym udzielane są porady dotyczące możliwości przezwyciężenia problemu. Ośrodek opracował i udostępnia swoim klientom ulotkę informacyjną dotyczącą możliwości uzyskania pomocy, miejsc spotkań oraz punktów pomocowych dla osób uzależnionych od alkoholu. Ponadto w zakresie problemów alkoholowych współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Z uwagi na bliskie sąsiedztwo miasta Kalisza - dla mieszkańców gminy Żelazków głównym ośrodkiem terapeutycznym pozostaje Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia oraz ZOZ Multimed s.c. w Kaliszu. W przypadku skierowania na stacjonarne leczenie odwykowe, mieszkańcy gminy Żelazków skorzystać mogą z pomocy na terenie sąsiedniej gminy Koźminek, gdzie w miejscowości Murowaniec znajduje się Oddział Leczenia Uzależnień.

Problem nadużywania alkoholu przez klientów pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, brak pracy oraz problemy wychowawcze i zdrowotne. Praca z tymi osobami jest trudna i długotrwała. Alkoholizm jest problemem całej rodziny, bywa, że prowadzi do przemocy, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania biologicznego i emocjonalnego wszystkich członków rodziny. Osoby uzależnione od alkoholu ubiegające się o przyznanie świadczeń pomocy społecznej są zobowiązane do podejmowania współpracy z pracownikiem socjalnym w celu przezwyciężenia istniejącego zjawiska uzależnienia. Narzędziem pracy socjalnej umożliwiającym m.in. rozwiązywanie lub ograniczanie problemu alkoholizmu i zapobiegającym marnotrawieniu przyznawanych świadczeń pomocy społecznej jest kontrakt socjalny.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz podejmowania integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Działania profilaktyczne winny być ukierunkowane na eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów alkoholowych, działania edukacyjne i korekcyjne z zakresu uzależnień, ograniczenie dostępności do spożywania alkoholu.

Na szczeblu gminy działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych wyznaczane są w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Żelazków. Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii zawiera coroczny Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Żelazków. W procesie przeciwdziałania alkoholizmowi ważną rolę odgrywa również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ponadto w Żelazkowie funkcjonuje Klub

Abstynenta „Pomocna Dłoń” w Żelazkowie w którym spotkania grupy odbywają się w poniedziałki.

Tabela poniżej przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemu uzależnienia w gminie Żelazków w latach 2022 i 2023.

Tabela 21. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemu uzależnienia w gminie Żelazków w latach 2022 -2023

Wielkość wydatków (w zł)	2022 r.	2023 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	277 102,00	330 920,00
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	0	0

Dane z Urzędu Gminy w Żelazkowie

Ważnym instrumentem polityki edukacyjnej i integracyjnej oraz wyrównywania szans rozwojowych jest edukacja przedszkolna, która jest szansą na wczesne wspieranie rozwoju dzieci. Na terenie gminy Żelazków funkcjonują 4 przedszkola publiczne oraz oddziały przedszkolne

Tabela 22.

Lp.	Placówka oświatowa	Liczba 2022/2023	przedszkolaków 2023/2024
1.	Publiczne Przedszkole Samorządowe w Żelazkowie + oddział przedszkolny	72	61
2.	Publiczne Przedszkole Samorządowe w Russowie + oddział przedszkolny	66	49
3.	Publiczne Przedszkole Samorządowe w Kokaninie + oddział przedszkolny	62	59
4.	Publiczne Przedszkole Samorządowe w Dębem + oddział przedszkolny	70	72
5.	Oddział Przedszkolny w Skarszewie	13	15
6.	Oddział Przedszkolny w Biernatkach	7	4
7.	Oddział Przedszkolny w Goliszewie	45	37

Dane z Urzędu Gminy w Żelazkowie

Edukację szkolną zapewniają szkoły podstawowe, które funkcjonują na terenie gminy Żelazków. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci w poszczególnych placówkach oświatowych.

Tabela 23.

Lp.	Placówka oświatowa	Liczba 2022/2023	uczniów 2023/2024
1.	Zespół Szkół w Żelazkowie	132	137
2.	Zespół Szkolno - Przedszkolny w Russowie	122	125
3.	Zespół Szkolno - Przedszkolny w Kokaninie	84	81
4.	Zespół Szkolno - Przedszkolny w Dębem	77	81
5.	Szkoła Podstawowa w Goliszewie	63	71
6.	Szkoła Podstawowa w Biernatkach	59	43
7.	Szkoła Podstawowa w Skarszewie	82	92

Dane z Urzędu Gminy w Żelazkowie

Placówki oświatowe wspierają także rodziny w sferze opiekuńczo - wychowawczej. Ich celem oprócz edukacji, która jest ich głównym i priorytetowym zadaniem jest także wspieranie rodziców w wychowywaniu młodego pokolenia. To szkoła powinna wzmacniać i utrzymywać pozytywne wartości, które przekazywane są w rodzinach.

Nie bez znaczenia są również działania podejmowane przez szkoły na rzecz wspierania rodziny, do których można zaliczyć m.in.

- podnoszenie jakości kształcenia pracowników przedszkoli i szkół poprzez udział w szkoleniach, konferencjach, webinarach, studiach podyplomowych oraz innych form uzupełniania kwalifikacji;
- wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt i pomoce dydaktyczne wzbogacające proces kształcenia;
- organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych poprzez zajęcia rozwijające zainteresowania, uzdolnienia, korekcyjno – kompensacyjne, logopedyczne, dydaktyczno – wyrównawcze, rewalidacyjne;
- wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym tj. stypendia szkolne, stypendia naukowe, program „Darmowy Podręcznik”, mleko w szkole, owoce i warzywa, laptopy dla czwartoklasistów;
- realizowanie programów profilaktycznych wspierających wychowanie uczniów, przeciwdziałających patologiom społecznym, kształtujących właściwe zachowania, nawyki,

postawy życiowe, dbałość o zdrowie psychiczne takich jak: Skąd się biorą produkty ekologiczne, BohaterON, Kubusiowi Przyjaciele Natury, ABC empatii, Nie pal przy mnie proszę, Powstańcy 44 pamiętamy, spotkanie z COOLturą, Dzień życzliwości, rozczytani, program Bezpieczna+, cyberprzemoc i bezpieczeństwo w sieci i mediach społecznościowych, odpowiedzialność karna nieletnich, udział dzieci w 5 dniowym turnusie profilaktycznym w Regionalnym Centrum Profilaktyki Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Rogoźnie, gdzie uczestniczyli w warsztatach na temat komunikacji, uzależnień, zdrowia, zainteresowań, coroczny udział w akcjach ekologicznych Sprzątania świata, Dni walki z otyłością, Trzymaj Formę, Bieg po zdrowie, Światowy dzień jamy ustnej, Międzynarodowy dzień wody, Czyste powietrze wokół nas, warsztaty pszczołki Mai, Moje dziecko idzie do szkoły itp.;

- uświadamianie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych uczniów poprzez zebrania, wywiady z rodzicami, rozmowy indywidualne, spotkania warsztatowe, prelekcje dla rodziców, systematyczny kontakt przez MobiDziennik, szkolenia dla rodziców np. „Akademia Świadomego Rodzica”, „Psychoedukacja rodziców w zakresie norm rozwojowych, deficytów oraz zaburzeń psychofizycznych dzieci”, psychoedukacja rodziców w ramach realizacji programu „Świadomość procentuje”, czyli o 5 rzeczach, dzięki którym zaczniesz budować lepsze relacje z dziećmi, świadome rodzicielstwo i edukacja, radzenie sobie z emocjami w rodzicielstwie, prowadzenie poradnictwa dla rodziców, konsultacji ułatwiających rozwiązywanie trudności wychowawczych;

- prowadzenie świetlicy szkolnej - pomoc w odrabianiu pracy domowej, omawianie tematów, które są niezrozumiałe dla uczniów, wdrażanie działań związanych z „Tutoringiem rówieśniczym”, wykorzystujące formy „Uczenie się od siebie” oraz pracy w grupach, cykl zajęć Snuj się snuj bajeczko... - J.Ch. Andersen – człowiek który wyczarował baśnie, cykl zajęć z elementami fizyki dla uczniów z klas I –III „Wyruszamy w kosmos”, „Prąd elektryczny ułatwia życie”, „Optyka dla smyka”, „Co pływa, a co tonie!” itp.

- podejmowanie działań mających na celu integrację uczniów z niepełnosprawnościami ze społecznością klasową i szkolną;

- propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu, szlachetna paczka, wielka orkiestra świątecznej pomocy, zbiorki na rzecz schroniska dla zwierząt;

- szerzenie wśród uczniów postaw patriotycznych i filantropijnych poprzez udział w świętach narodowych, poszanowanie symboli narodowych, osób starszych, kultywowanie pamięci o tych, którzy poświęcili życie dla Ojczyzny. Opracowanie na podstawie informacji ze szkół z terenu gminy Żelazków.

V. CELE PROGRAMU

Celem głównym programu jest wspieranie rodzin i dzieci w gminie Żelazków, zaspokajanie ich potrzeb, zapewnienie im bezpieczeństwa oraz możliwości rozwoju w środowisku lokalnym poprzez stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Promowanie wartości rodziny poprzez:

- Środowiskowe spotkania rodzin organizowane przez instytucje kulturalne, sportowe, oświatowe i kościelne.
- Wzmacnianie i zacieśnienie więzi rodzinnych poprzez wymianę doświadczeń międzypokoleniowych.
- Promocję form aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież, osoby dorosłe, starsze m.in. poprzez wspieranie różnego rodzaju imprez kulturalnych, sportowo - rekreacyjnych, zabaw integracyjnych, zajęć sportowych, wycieczek, rajdów rowerowych.
- Inicjowanie kampanii promocyjnych mających na celu wzmocnienie wartości rodziny.
- Prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie włączania rodzin w życie publiczne.
- Promocję i realizację programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci (dotyczących profilaktyki uzależnień, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, edukacji w zakresie spędzania wolnego czasu oraz w zakresie doboru właściwych metod wychowania, edukacji dotyczącej radzenia sobie w kryzysie).
- Podejmowanie działań na rzecz powrotu do rodziny naturalnej, dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
- Włączanie się do ogólnopolskich kampanii edukacyjnych mających na celu promocję zdrowia i innych programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, agresji, radzenia sobie ze stresem.
- Podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny.
- Wspomaganie rodziców i dzieci w budowaniu dobrych relacji rodzinnych, pokazanie różnych możliwości spędzania czasu wolnego, pomocy w wypełnianiu ról rodzicielskich i wspieraniu w sytuacjach kryzysowych m.in. spotkania w ramach grupy samopomocowej, poradnictwo psychologiczne, pomoc prawna, warsztaty rodzinne, zajęcia

socjoterapeutyczne dla dzieci, warsztaty szkoleniowe dla rodziców, spotkania „Czas z rodziną”.

2. Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez:

- Rozpowszechnianie oraz podejmowanie inicjatyw w celu wsparcia rodziny w wychowaniu dziecka (działania realizowane przy wsparciu: szkoły, placówek wsparcia dziennego, świetlic, bibliotek, kół zainteresowań oraz instytucji kościelnych).
- Wzmocnienie funkcji opiekuńczej rodziny poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego.
- Proponowanie różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież w tym organizowanie wypoczynku letniego i zimowego, propagowania działalności klubowej oraz poprzez sport, rekreację i kulturę.
- Zwiększenie aktywności własnej w zakresie poprawy trudnej sytuacji.
- Informowanie o instytucjach oraz działaniach podejmowanych celem wspierania rodziny (uprawnienia oraz proponowana pomoc).
- Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom poprzez prowadzone telefoniczne pogotowie pomocy dzieciom doświadczającym pomocy.
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród mieszkańców.
- Aktywizowanie seniorów do życia w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej.
- Wspieranie rodzin we wzmacnianiu i odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez: pracę socjalną, poradnictwo rodzinne, prawne oraz propagowanie wiedzy o specyfice negatywnych zachowań dzieci i młodzieży oraz o zagrożeniach z nimi związanych, pobudzenie społecznej aktywności i inspirowanie do działań samopomocowych.
- Promowanie wśród rodzin zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
- Wspieranie rodziny dziecka niepełnosprawnego.

3. Zapobieganie kryzysowi w rodzinie oraz wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:

- Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez przywrócenie rodzinie zdolności do wypełnienia tych funkcji.
- Zapewnienie dostępu do wsparcia specjalistycznego (bezpłatne wsparcie psychologiczne, poradnictwo rodzinne oraz poradnictwo prawne prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.
- Wsparcie finansowe dla rodziny (zasiłki, świadczenia rodzinne, pomoc osobom uprawnionym do alimentów, dodatki mieszkaniowe, stypendia, programy rządowe itp.).
- Udzielanie pomocy rzeczowej w formie produktów żywnościowych.
- Pomoc w formie dożywiania dla dzieci i młodzieży na terenie szkoły.
- Praca socjalna z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo - wychowawcze prowadzona przez pracownika socjalnego.
- Kontynuowanie zatrudnienia asystenta rodziny, który niezależnie od pracowników socjalnych zajmuje się wyłącznie pracą z rodziną.
- Prowadzenie działań edukacyjnych związanych z zachowaniem zasad higieny wskazanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego.
- Uświadomienie dzieciom i młodzieży zagrożeń wynikających z „narkotycznego” korzystania z ekranu komputera czy smartfona.
- Monitorowanie sytuacji rodzin będących pod opieką Ośrodka czy są zdrowe, czy nie powinny skorzystać z konsultacji lekarskiej i czy nie są poddane kwarantannie.
- Ustanawianie w razie potrzeby, rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
- Prowadzenie monitoringu dziecka w rodzinie dotkniętej sytuacją kryzysową.
- Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym przy pomocy asystenta rodziny poprzez konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapię, mediacje i pomoc prawną.
- Tworzenie grup wsparcia dla rodzin niewydolnych wychowawczo lub będących w sytuacji kryzysowej.

- Zmianę postaw i zachowań w rodzinach zagrożonych negatywnymi zachowaniami społecznymi.

4. *Wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju poprzez:*

- Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt.
- Organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych (szkoła, świetlice, biblioteka, kawiarenki internetowe, kluby sportowe, boisko „ORLIK”).
- Uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży (spotkania w szkołach z rodzicami, wywiadówki, rozmowy indywidualne), na których ustala się zasady współpracy, podnosi świadomość edukacyjną rodziców, przekazuje wiedzę na temat funkcjonowania dziecka, tworzy partnerskie relacje między rodzicami i środowiskiem szkolnym.
- Wspieranie dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych w rozwijaniu uzdolnień poprzez organizację kół zainteresowań i dodatkowych zajęć rozwijających uzdolnienia.
- Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych poprzez budowanie dobrych relacji, określanie specjalnych potrzeb dziecka, zaplanowanie działań wspierających, zajęć rewalidacyjnych i innych specjalistycznych w celu wspomagania rozwoju dzieci.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia szkolne skierowane do uczniów zamieszkałych na terenie gminy, przyznawane w formie pokrycia poniesionych kosztów na cele edukacyjne, program „Darmowy podręcznik” itp.).
- Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych oraz kontynuowanie przyznawania im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe.
- Prowadzenie świetlic szkolnych oraz organizowanie tam zajęć i pomocy dla uczniów.
- Wzbogacanie oferty edukacyjnej poprzez organizowanie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, oferty kulturalnej, rozrywkowej oraz sportowej.
- Realizowanie przez szkołę programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży oraz programów edukacyjno – wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym.
- Podejmowanie przez szkołę działań mających na celu kształtowanie właściwego zachowania, nawyków i postaw życiowych.
- Realizowanie programów prozdrowotnych.

- Inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych.
- Podejmowanie działań mających na celu integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, inicjowanie pomocy koleżeńskiej.
- Propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu, szerzenie wśród nich postaw filantropijnych, m.in. w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.

5. Wspieranie rozwoju systemu rodzinnej opieki zastępczej dla dzieci i młodzieży pozbawionych opieki ze strony rodziny biologicznej poprzez:

- Prowadzenie kampanii społecznych, akcji i wszelkiego typu inicjatyw promujących idee rodzicielstwa zastępczego.
- Diagnozowanie oraz monitorowanie zaspokojenia potrzeb w zakresie zapewnienia dzieciom pozbawionych opieki rodziców rodzinnej opieki zastępczej.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Podmioty realizujące zadania w obszarze wspierania rodziny oraz inne partnerskie instytucje i organizacje wspomagające:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie,
- Urząd Gminy w Żelazkowie,
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Interdyscyplinarny Zespół do Spraw Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy Domowej;
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- Policja;
- Sąd Rejonowy w Kaliszu;
- Prokuratura Rejonowa w Kaliszu;
- Kuratorzy;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu;
- Gminny Ośrodek Kultury w Żelazkowie, placówki sportu i turystyki;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Żelazkowie;

- Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- organizacje pozarządowe, parafie;
- inne instytucje działające na rzecz mieszkańców gminy Żelazków.

VII. ADRESACI PROGRAMU

1. Adresatami niniejszego programu są rodziny wychowujące dzieci na terenie gminy Żelazków przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej, w których występuje przemoc, alkoholizm, wychowuje się dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, żyjące w ubóstwie w tym dotknięte bezrobociem,
2. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym bądź wychowująca się w ramach instytucjonalnej i rodzinnej opieki zastępczej oraz ich rodzice biologiczni.

Rodzina, jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków.

Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest również największym zyskiem dla społeczności lokalnej.

VIII. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

- stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- zapewnienie należytej opieki i pomocy dzieciom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego rodzin i dzieci,
- pomoc rodzinie w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej
- ograniczenie szerzenia się patologii,
- zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez powstawanie świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, placówek wsparcia dziennego, kół zainteresowań,
- zacieśnianie i odbudowywanie więzi rodzinnych i właściwych relacji między rodzicami i dziećmi,
- promowanie rozwoju zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałanie umieszczaniu dzieci w systemie pieczy zastępczej,
- umożliwienie dzieciom wychowującym się w systemie pieczy zastępczej powrotu do rodziny biologicznej,
- zapobieganie niedostosowaniu społecznemu, uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży oraz przestępczości,
- udzielenie wsparcia kobietom i rodzinom zgodnie z założeniami ustawy „Za Życiem”.

IX. MOŻLIWE ZAGROŻENIA, KTÓRE OGRANICZĄ OSIĄGNIĘCIE ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

1. Niechęć rodzin do podjęcia współpracy z asystentem rodziny, która może przejawiać się brakiem podejmowania działań ze strony poszczególnych członków rodziny niezbędnych do realizacji opracowanego wspólnie planu pracy z rodziną, który ma na celu poprawę funkcjonowania rodziny w środowisku.
2. Brak wystarczających środków finansowych na zatrudnienie specjalistów, którzy swoimi działaniami mieliby wesprzeć asystenta rodziny.

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu będzie odbywać się w zakresie posiadanych środków finansowych z budżetu gminy Żelazków. Ponadto w ramach realizacji kolejnych zadań gmina oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żelazkowie będzie ubiegać się o dofinansowanie z innych źródeł m.in. ze środków budżetu państwa (programy rządowe) i województwa przeznaczonych na realizację różnych programów, ze środków funduszy pomocowych i Unii Europejskiej.

XI. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Gminny Program Wsparcia Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny.

XII. UWAGI KOŃCOWE

Środowisko rodzinne to najważniejsze środowisko w życiu dziecka. Niepokojąca fala zjawisk patologicznych przyczynia się do powstawania wielu sytuacji konfliktowych, których negatywne skutki dotyczą przede wszystkim dzieci. Bywa często tak, że dom rodzinny staje się dla dziecka źródłem zagrożeń prawidłowego jego rozwoju, frustracji, lęków, upokorzenia, negatywnych zachowań, przemocy. W takich sytuacjach zachodzi potrzeba zabrania dzieci z rodziny i umieszczenia w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Należy dodać, że corocznie wzrastają koszty utrzymania dzieci w systemie pieczy zastępczej. Aby temu zapobiec należy podejmować działania, aby dziecko wychowywane było przez rodziców biologicznych, w swoim środowisku rodzinnym. Osiągniemy to dzięki kompleksowej współpracy wszystkich jednostek zaangażowanych w działalność pomocową dla dziecka i rodziny. W szczególności ważne jest oddziaływanie środowiska, w którym dziecko spędza najwięcej czasu poza domem, a więc szkoły, świetlice, kluby. Wskazaniem jest więc tworzenie jak największej ilości świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, kół zainteresowań, boisk, placów zabaw itp. aby zapewnić dzieciom różnorodne formy spędzania czasu wolnego.

Dla realizacji celów powyższego programu niezbędny jest szybko reagujący system wsparcia środowiskowego, poradnictwa rodzinnego dla rodzin, które znalazły się w sytuacji kryzysowej, pomocy terapeutycznej, socjalnej, prawnej, psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej dla rodzin dysfunkcyjnych i będących w trudnej sytuacji życiowej. Wsparcie rodziny powinno mieć charakter profilaktyczny, ochronny a rodzinie powinny zostać stworzone możliwości samodzielnego zmierzania się ze swoimi problemami, co zwiększy jej

szanse na prawidłowe funkcjonowanie i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystaniu własnej aktywności i potencjału.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest zgodny z kierunkami i działaniami określonymi w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.